

HET IMAGO VAN DE PROSTITUTIE

Een onderzoek naar de beeldvorming betreffende de prostitutiebranche gehouden onder de Nederlandse bevolking, uitgevoerd in opdracht van het WODC door Veldkamp

© Auteursrecht voorbehouden

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het WODC

• INHOUDSOPGAVE •

			pagina
HOOFDSTUK	1	ACHTERGRONDEN, OPZET EN UITVOERING	1
	1.1	Achtergronden	1
	1.2	De vragenlijst	1
	1.3	Onderzoeksopzet	2
	1.4	Uitvoering	3
	1.5	De rapportage	4
	1.6	Conventies bij de rapportage	5
HOOFDSTUK	2	BEKENDHEID, KENNIS EN INTERESSE	6
	2.1	Bekendheid	6
	2.2	Kennis	6
	2.3	Interesse	7
HOOFDSTUK	3	IMAGO	8
	3.1	Hoe denkt de bevolking als geheel	8
	3.2	Uitsplitsing naar de segmenten	12
HOOFDSTUK	4	HOUDING TEN AANZIEN VAN HET BELEID	13
	4.1	De rol van de overheid	13
	4.2	Gelijke rechten en plichten	14
	4.3	Wie steunen het beleid?	15
HOOFDSTUK	5.	WELWILLENDHEID EN TOLERANTIE	19
	5.1	Welwillendheid als houding	19
	5.2	Welwillendheid als gedrag	20
HOOFDSTUK	6	SAMENVATTING EN CONCLUSIE	22
BIJLAGE		De vragenlijst	

1. ACHTERGRONDEN, OPZET EN UITVOERING

1.1 Achtergronden

De wetswijziging waarbij het algemeen bordeelverbod is opgeheven heeft tot doel van de prostitutiebranche een 'normale' beroepsgroep te maken, met alle daarmee verbonden rechten en plichten. Om te kunnen volgen of de beoogde doelstelling wordt gerealiseerd, is een omvangrijk evaluatieonderzoek opgezet, dat uit verschillende deelonderzoeken bestaat. Eén van die deelonderzoeken is een onderzoek onder de Nederlandse bevolking.

De centrale vraag is: Op welke manier kijkt de Nederlandse bevolking aan tegen prostitutie, prostituees en exploitanten?

Door de legalisering van de prostitutie hebben de prostituees en exploitanten een aantal rechten maar ook plichten gekregen. Door die plichten, zoals het afdragen van premies en betalen van belasting, is het voor prostituees en exploitanten moeilijker geworden hun werkzaamheden in de prostitutie verborgen te houden. Voor de sociale positie en het welzijn van de prostituees is het daarom belangrijk hoe de Nederlandse bevolking over de prostitutie en prostituees denkt en in welke mate prostituee een geaccepteerd beroep is.

Daarnaast is in dit project een belangrijke onderzoeksvraag: Wat vindt men van het prostitutiebeleid, dat heeft geleid tot het opheffen van het algemeen bordeelverbod?

De hierboven geschetste twee centrale vragen zijn uitgewerkt in een vragenlijst die is voorgelegd aan een representatieve steekproef uit de Nederlandse bevolking.

1.2 De vragenlijst

Bij het opstellen en structureren van de vragenlijst zijn de blokken 'kennis' en 'houding' een centrale plaats toegekend.

- ◆ bekendheid met de wetswijziging ('awareness')
 - bekendheid met en zonder hulp
 - informatiebron

- ◆ kennis
 - ingeschatte doelen van de wetswijziging
 - gevoel veel/weinig van de wet te weten

- ◆ interesse
 - lezen en praten over dit onderwerp

- ◆ imago
 - 11 elementen om houding t.a.v. prostituees te meten
 - 7 elementen om houding t.a.v. exploitanten te meten
 - 10 elementen om houding t.a.v. prostitutiebranche te meten (telkens zevenpuntsschaal, bipolar)
 - 1 algemene bewering 'de prostitutiebranche zelf zou meer moeten doen om haar imago te verbeteren'

- ◆ houding ten aanzien van beleid
 - 8 beweringen waarmee instemming met het beleid wordt gemeten (telkens vijf puntsschaal, lopend van helemaal mee eens tot helemaal mee oneens)

- ◆ tolerantie en welwillendheid ten aanzien van prostitutiebranche
 - retrospectief en prospectief
 - vergelijking met andere mensen
 - tolerantie-items (4)

- ◆ achtergronden
 - socio-demografische kenmerken
 - 'zichtbaarheid' prostitutie in de woonplaats (3 items).

Het invullen van de vragenlijst nam ongeveer vijftien minuten in beslag.

1.3 Onderzoeksopzet

Gezien de taboesfeer die (nog steeds) rondom dit onderwerp hangt, hebben wij een self-completion procedure boven een telefonische enquête (CATI) verkozen.

Uit de literatuur is bekend dat bij dit type 'gevoelige' onderwerpen sociale wenselijkheid een rol speelt en dat de antwoorden beïnvloed kunnen worden door het geslacht van de enquêteur/trice. Een self-completion procedure heeft geen last van dit soort versturende invloeden.

Wij hebben daarom voor een steekproef representatief naar geslacht, leeftijd, opleiding en regio uit ons CAPI@Home bestand gekozen.

De database van CAPI@Home omvat ruim 23.000 huishoudens, meer dan 55.000 personen. Langs elektronische weg kunnen deze personen benaderd worden voor onderzoek. Via de eigen pc krijgt de steekproef de digitaal verstuurd vragenlijst aangeboden. Invulling kan geschieden op een moment dat de respondent het beste uitkomt. En dat blijken respondenten in deze tijd van 'druk, druk' als een groot voordeel te ervaren. Er is bij deze respondenten speciale software geïnstalleerd. Het invullen van de vragenlijst gebeurt off-line. Voor hun medewerking ontvangen de ondervraagden een beloning.

Tegenwoordig is het mogelijk om via internet snel en tegen relatief lage kosten een omvangrijke groep respondenten te werven. Desondanks is er voor gekozen **niet** van deze mogelijkheid gebruik te maken, aangezien vraagtekens kunnen worden geplaatst bij de representativiteit van een op dergelijke wijze verkregen database. Met name de *heavy users* van internet raken dan oververtegenwoordigd. Het gedrag van deze mensen is vaak afwijkend van wat gangbaar is. Vandaar dat voor CAPI@Home de respondenten zijn geworven via traditionele dataverzamelingsinstrumenten (face to face en telefonisch onderzoek). Dat wil zeggen dat binnen aselect gevormde landelijke, representatieve steekproeven is gevraagd naar de bereidheid tot deelname aan CAPI@Home.

Bij de opname in de database is verder enigszins selectief te werk gegaan. Bekend is dat computerpenetratie en internetgebruik niet evenredig zijn verdeeld over de Nederlandse populatie. Opleiding, leeftijd en werkzaamheid zijn de belangrijkste variabelen die voor het onderscheid zorgen. Via het opnamebeleid is er voor gezorgd dat categorieën waar het pc-bezit en internetgebruik laag zijn in de database zijn oververtegenwoordigd. De database is als het ware disproportioneel opgebouwd.

Wij beschrijven de kernvoordelen:

- hoge respons: invulling op tijdstip dat beste schikt
- hoge kwaliteit van data: vooral op open vragen komen veel uitgebreidere antwoorden dan via klassieke methoden
- anonimiteit: geen interviewer bias en beïnvloeding
- gebruiksvriendelijke dedicated software op hun pc
- snelheid: veldwerk binnen enkele dagen
- geen panel bias: zeer grote steekproef dus beperkte inschakeling
- voor wat hoort wat: men krijgt beloning
- toonmateriaal kan via scherm worden aangeboden of gestuurd
- screening makkelijk mogelijk.

Een statistische vuistregel is dat voor een uitsplitsing 50 waarnemingen nodig zijn. Als we over een steekproef van $n = 500$ netto beschikken, kunnen we aldus groepen uitsplitsen die 10% van de steekproef vormen.

1.4 Uitvoering

In totaal is een gestratificeerde steekproef van $n = 625$ uitgezet, uiteindelijk kwamen binnen de gestelde periode 505 enquêtes binnen. De respons lag dus iets boven de 80%, hetgeen als hoog valt aan te merken. De inhoud vond men interessant, getuige het feit dat bijna 10% van de respondenten de enquête rapportcijfer 9/10 gaf, 32% een 8 toekende en 35% een 7. Het veldwerk vond plaats eind januari/begin februari 2002.

Ondanks de hoge respons kunnen kleine afwijkingen ten aanzien van de populatie optreden, daarom vond vergelijking met de populatiecijfers plaats en herweging naar deze randgetallen. In onderstaande tabel geven wij de ongewogen cijfers en de cijfers na weging (op basis van de MiniCensus). De MiniCensus wordt in de marktonderzoekwereld beschouwd als de meest betrouwbare bron voor de populatieschatting.

	ongewogen steekproef (n = 505)	gewogen steekproef (MiniCensus)
<i>geslacht</i>	%	%
• man	48	49
• vrouw	52	51
<i>leeftijd</i>		
• 18 – 24 jaar	8	10
• 25 – 34 jaar	19	20
• 35 – 44 jaar	21	21
• 45 – 54 jaar	21	19
• 55 – 64 jaar	14	13
• 65 +	18	17
<i>opleiding</i>		
• lo/lbo	26	30
• middelbaar	40	38
• hoger	33	30
<i>regio</i>		
• noord	11	10
• oost	21	22
• zuid	23	23
• rest west	32	33
• grote steden	12	11
<i>verstedelijking</i>		
• zeer sterk	19	18
• sterk	23	25
• matig	18	20
• weinig	23	21
• niet	15	15
<i>grootte huishouden</i>		
• 1 persoon	8	15
• 2 personen	43	37
• 3 personen	15	18
• 4 personen	24	20
• 5 of meer personen	10	9

Al met al kan worden geconcludeerd dat het veldwerk voorspoedig is verlopen, de respons hoog was en een steekproef resulteert die als representatief voor de Nederlandse bevolking van 18+ kan worden beschouwd.

1.5 De rapportage

Het rapport bestaat uit 6 hoofdstukken en is als volgt opgebouwd:

- hoofdstuk 2 Bekendheid, kennis, interesse
- hoofdstuk 3 Imago
- hoofdstuk 4 Houding ten aanzien van het beleid
- hoofdstuk 5 Welwillendheid en tolerantie
- hoofdstuk 6 Belangrijkste resultaten en conclusies

In de bijlage is de vragenlijst opgenomen.

1.6 Conventies bij de rapportage

De resultaten van de steekproef worden weergegeven in afgeronde percentages, waarbij de percentages met de eerste decimaal groter of gelijk aan 5 naar boven zijn afgerond en percentages met een decimaal kleiner dan 5 naar beneden. Ontstonden hierdoor bij optelling kolom- of rijtotalen groter of kleiner dan 100%, dan zijn deze niet gecorrigeerd. Een percentage kleiner dan 0,5 is aangegeven met een sterretje (*).

De resultaten zijn gebaseerd op een steekproef. Hierdoor moet rekening worden gehouden met afwijkingsmarges. Dit houdt in dat de werkelijke percentages in de populatie iets hoger of lager (kunnen) zijn dan de in het onderzoek gevonden percentages. Bij een steekproefgrootte van $n = 500$ zijn de afwijkingsmarges bij een betrouwbaarheidsniveau van 5%:

	afwijkingsmarge
<i>percentage</i>	
• 50	± 4,4%
• 40 of 60	± 4,2%
• 30 of 70	± 4,0%
• 20 of 80	± 3,5%
• 10 of 90	± 2,6%

Wanneer de steekproef in twee gelijke groepen van $n = 250$ personen wordt verdeeld en percentages worden vergeleken, dan kan als vuistregel worden gehanteerd dat een verschil van circa 8% significant is (5%-betrouwbaarheidsniveau).

2. BEKENDHEID, KENNIS EN INTERESSE

2.1 Bekendheid

De bekendheid met de wetswijziging (in de communicatieleer ook wel awareness genoemd) is eerst zonder hulp vastgesteld en daarna met hulp. Iets meer dan een kwart (28%) geeft meteen aan van de wetswijziging te hebben gehoord, na enige hulp komt daar nog eens 29% bij. Ruim de helft van de bevolking heeft dus van de wetswijziging gehoord. De dagbladen zijn het meest genoemde kanaal, gevolgd door televisie en op de derde plaats radio. Bij sommige onderwerpen zien we dat informele communicatie tussen familie, vrienden, collega's een rol speelt om elkaar van nieuwe ontwikkelingen op de hoogte te brengen. Bij dit onderwerp spelen deze contacten geen enkele rol. Dat onderstreept wellicht dat er toch nog steeds een taboe rond het onderwerp hangt. Op de expliciete vraag: "Heeft u wel eens met andere mensen gepraat over de wetswijzigingen die de prostitutiebranche betreffen?", antwoordt slechts 9% 'ja'. Kortom, het is geen dagelijks gespreksonderwerp en men haalt zijn/haar informatie vooral uit de massamedia.

2.2 Kennis

Een meerderheid heeft wel gehoord van de wetswijziging, maar men geeft aan er weinig van te weten. Dat blijkt uit de antwoorden op de volgende vraag: "Heeft u het gevoel dat u van de wetswijziging veel of weinig weet?"

	(100% = 505)	
	%	
• weet er heel veel van	*] 2
• weet er veel van	2	
• weet er wel wat van	22] 76
• weet er niet zoveel van	46	
• weet er niets van	30	

Er blijkt dus weinig gedetailleerde kennis aanwezig. En toch blijkt men de doelen niet slecht in te schatten.

Ingeschatte doelen van nieuwe wetgeving

Het beoogde doel is neergelegd in de zes hoofddoelstellingen die het rijk aan de wetswijziging heeft verbonden:

	%
• beheersing en regulering van exploitatie van prostitutie	35
• verbetering van de bestrijding van exploitatie van onvrijwillige prostitutie	38
• bescherming van minderjarigen tegen seksueel misbruik	40
• bescherming van de positie van de prostituees	44
• bestrijden van aan prostitutie gekoppelde criminele randverschijnselen	61
• het tegengaan van illegaliteit in de prostitutie	65

De Nederlander ziet de wetswijziging vooral als een middel om criminaliteit en illegaliteit tegen te gaan en in de tweede plaats als een middel om de positie van de prostituees te beschermen en de exploitatie beter te reguleren. Men ziet als doel meer het bestrijden van negatieve verschijnselen dan het verbeteren van zaken.

2.3 Interesse

Om op een indirecte wijze de interesse te peilen is de vraag gesteld: "Als er een artikel over wetswijziging rond prostitutie in de krant staat, leest u dat dan?"

	(100% = 505)
• ja, zeker	9
• ja, waarschijnlijk wel	51
• nee	34
• weet niet	5

De interesse in het onderwerp blijkt niet al te groot, maar is wel redelijk aanwezig. Maar het is zeker geen 'top-of-mind' onderwerp.

3. IMAGO

3.1 Hoe denkt de bevolking als geheel?

Om het imago te meten is een driedeling benut:

- (a) het imago van prostituees. Omdat dit beeld nogal gevarieerd kan zijn hebben we 'de onderkant van de markt' - de straatprostitutie - uitgesloten. Het gaat om prostituees die werken bij clubs, thuisprostitutie, raamprostitutie, escort, relaxbedrijven.
- (b) het imago van exploitanten in de prostitutiebranche
- (c) het imago van de prostitutiebranche als geheel, dus werknemers (prostituees), werkgevers en verhuurders (exploitanten) bij elkaar.

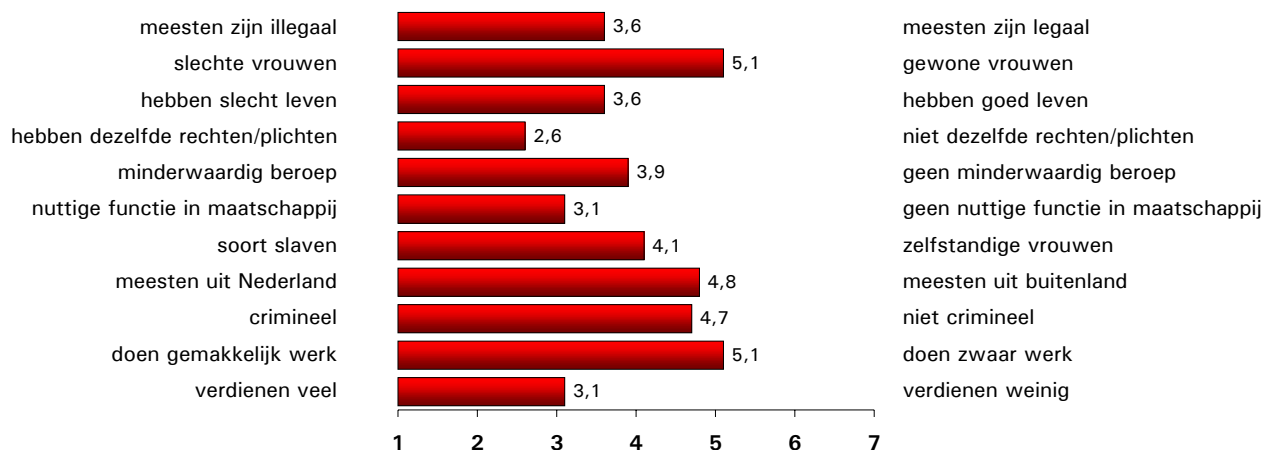
Onze ervaring is dat maximaal circa 30 imagostatements aan respondenten kunnen worden aangeboden.

De uiteindelijke verdeling is:

- 11 elementen om het imago ten opzichte van prostituees te meten
- 7 elementen om het imago ten opzichte van exploitanten te meten
- 10 elementen om het imago ten opzichte van de prostitutiebranche te meten.

Telkens is een zevenpuntsschaal benut waarop de respondent één positie kan kiezen. De imago-elementen zijn bipolair geformuleerd, dat wil zeggen als woordtegenstelling. Als bijvoorbeeld de ene pool geformuleerd is als 'legaal', is de andere pool geformuleerd als 'illegaal'.

De totaalstelling kunnen we op twee manieren weergeven: a) de gemiddelden, (b) een gemiddelde leert ons niets over de spreiding, daarom geven wij ook de percentages in drie categorieën (bij de zevenpuntsschaal zijn samengevoegd code 1, 2, 3 en 5, 6 7, code 4 is middencategorie).

Imago prostituees (gemiddelden)*Imago prostituees (driedeling in percentages)*

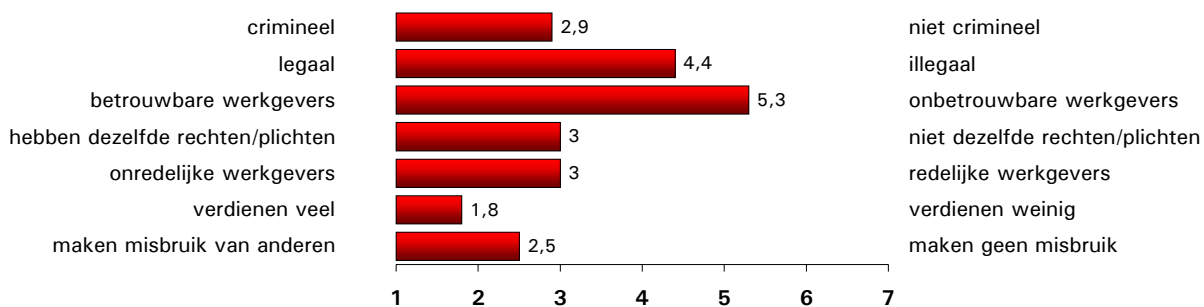
meesten zijn illegaal	47	25	28	meesten zijn legaal
slechte vrouwen	9	27	65	gewone vrouwen
hebben slecht leven	45	33	22	hebben goed leven
hebben dezelfde rechten/plichten	70	16	14	niet dezelfde rechten/plichten
minderwaardig beroep	41	26	33	geen minderwaardig beroep
nuttige functie in maatschappij	64	19	17	geen nuttige functie in maatschappij
soort slaven	37	21	42	zelfstandige vrouwen
meesten uit Nederland	13	29	58	meesten uit buitenland
crimineel	19	26	55	niet crimineel
doen gemakkelijk werk	12	20	69	doen zwaar werk
verdienen veel	63	25	12	verdienen weinig

Het meest aan de negatieve beeldvorming dragen bij:

1. zwaar werk 69%
2. illegaal 47%
3. slecht leven 45%
4. minderwaardig beroep 41%
5. soort slaven 37%

De Nederlander denkt dat prostituees vooral uit het buitenland afkomstig zijn en hier illegaal verblijven. Men vindt dat zij zeker niet tot de categorie 'slechte vrouwen' behoren, dezelfde rechten en plichten hebben als andere vrouwen, en niet crimineel zijn. Zij hebben het in de ogen van de gemiddelde Nederlander niet gemakkelijk, hebben een slecht leven en doen zwaar werk. In de maatschappij hebben zij een nuttige functie. Als we het in één term zouden willen samenvatten hebben zij een 'zieligheid'-imago of anders geformuleerd 'slachtoffer'-imago.

Imago exploitanten (gemiddelden)

Imago exploitanten (driedeling in percentages)

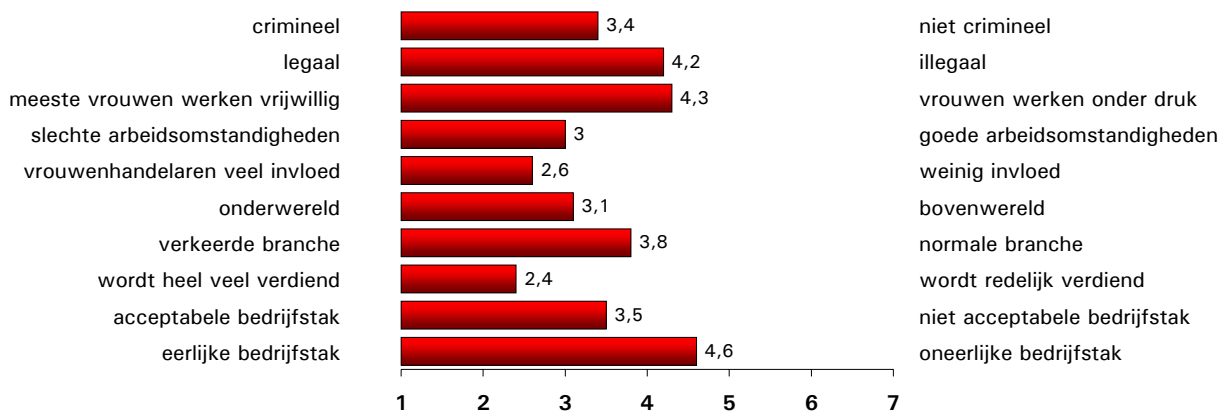
Attribuut	crimineel	legaal	niet crimineel
betrouwbare werkgevers	70	21	9
hebben dezelfde rechten/plichten	22	32	46
onredelijke werkgevers	8	17	75
verdienen veel	60	20	20
maken misbruik van anderen	62	30	8
legaal	93	5	2
niet dezelfde rechten/plichten	83	10	7

Het meest aan de negatieve beeldvorming dragen bij:

1. maken misbruik van anderen 83%
2. onbetrouwbare werkgevers 75%
3. crimineel 70%
4. onredelijke werkgevers 62%

De Nederlander heeft een veel negatiever beeld over de exploitant dan over de prostituee. Exploitanten zijn in hun ogen crimineel, doen illegale dingen, zijn onbetrouwbare werkgevers en maken misbruik van anderen. Het totaalbeeld is als zeer negatief te kenschetsen.

Imago prostitutiebranche (gemiddelden)

Imago prostitutiebranche (driedeling in percentages)

crimineel	53	32	15	niet crimineel
legaal	28	31	42	illegaal
meeste vrouwen werken vrijwillig	32	21	47	vrouwen werken onder druk
slechte arbeidsomstandigheden	69	22	9	goede arbeidsomstandigheden
vrouwenhandelaren veel invloed	78	18	5	weinig invloed
onderwereld	67	24	9	bovenwereld
verkeerde branche	42	29	29	normale branche
wordt heel veel verdiend	86	11	3	wordt redelijk verdiend
acceptabele bedrijfstak	51	25	25	niet acceptabele bedrijfstak
eerlijke bedrijfstak	18	27	56	oneerlijke bedrijfstak

Het meest aan de negatieve beeldvorming dragen bij:

1. vrouwenhandelaren veel invloed 78%
2. slechte arbeidsomstandigheden 69%
3. onderwereld 67%
4. oneerlijke bedrijfstak 56%
5. crimineel 53%

Het imago van de bedrijfstak als geheel is duidelijk het meest beïnvloed door het negatieve beeld van de exploitanten. De bedrijfstak als geheel wordt daardoor geassocieerd met criminaliteit, illegale activiteiten, onderwereld, vrouwenhandelaren. Terwijl de prostituees hoog scoorden op niet crimineel. De criminaliteitscore voor de branche als geheel ligt wel onder die van de exploitanten, maar is toch duidelijk het meest beïnvloed door het beeld dat men van de exploitanten heeft.

Het algemene beeld is dat er heel veel wordt verdiend. Toch vindt de Nederlander deze bedrijfstak ondanks alle associaties met criminaliteit wel een acceptabele bedrijfstak. Dat valt te verklaren uit het feit dat men de prostituee een nuttige functie in de maatschappij vindt vervullen.

Zoals we uit het vorige hoofdstuk concludeerden ziet de Nederlander vooral als doel van de wetwijziging minder criminaliteit en minder illegaliteit. Deze elementen overheersen ook in het imago. Waarschijnlijk redeneert men als volgt: criminaliteit en illegaliteit zijn de grootste problemen rond prostitutie dus daar zal de wet wel op in willen spelen.

Men is in lijn hiermee van mening dat de prostitutiebranche zelf meer zou moeten doen om het imago te verbeteren. Maar liefst 75% stemt in met deze bewering, ongeveer 20% is neutraal en een heel klein deel (5%) is het er niet mee eens.

Er zijn in de enquête geen open vragen over het imago gesteld, maar aan het eind van de enquête heeft een aantal respondenten een spontane reactie gegeven die goed de hiervoor weergegeven cijfers illustreren.

“De overheid moet meer doen voor de prostituees, niet voor de exploitanten, die profiteren er alleen maar van. Juist die vrouwen moeten beschermd worden, niet de pooiers die erachter staan. Volgens mij buiten de meesten die vrouwen alleen maar uit. De reden hiervan is dat ik vind dat het heel goed is dat deze vrouwen er zijn, zou dat niet het geval zijn, dan zouden er volgens mij veel en veel meer verkrachtingen e.d. plaatsvinden. En gezien de aard van het

beroep vind ik het ook heel normaal dat ze daar meer voor betaald krijgen dan in andere banen. Maar nogmaals, die pooiers die moeten ze aan banden leggen.”

“In deze enquête wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de huidige legale prostitutie en de illegale prostitutie. Terwijl dit voor de er in werkende vrouwen een groot verschil maakt en dus ook over mijn denkwijze hierover. Er is ook nauwelijks voorlichting voor buitenlandse vrouwen over legaliteit van de prostitutie in Nederland, wat ik onjuist vind.”

“Ik ben niet zo op de hoogte met deze branche, ik veronderstel dat de meeste prostituees buitenlandse meisjes zijn en wat je er dan over leest: meestal geronseld. Dat kunnen van origine keurige meisjes zijn maar die gewoon misleid worden en waarvan dan misbruik gemaakt wordt.”

3.2 Uitsplitsing naar de segmenten

De imagostatements zijn ook uitgesplitst naar geslacht (man, vrouw), leeftijd (18-34, 35-54, 55+), opleiding (lager, middelbaar, hoog), stedelijkheid (sterk versus rest). Daaruit komt een aantal significante verschillen naar voren, die goed te interpreteren zijn.

Imago prostituees

- Lager opgeleiden denken wat meer dat de meeste prostituees hier illegaal zijn.
- Vrouwen hebben meer het beeld dan mannen dat prostituees een slecht leven hebben en zwaar werk doen.
- Vooral jongeren vinden dat prostituees dezelfde rechten en plichten hebben.
- Vrouwen hebben meer dan mannen het beeld dat prostituees een minderwaardig beroep hebben.
- Vooral mannen vinden dat prostituees een nuttige functie in de maatschappij hebben.
- Vooral in niet stedelijke gebieden associeert men prostituees met crimineel (‘onbekend maakt onbemind’).

Imago exploitanten

- Jongeren (18-34) hebben over het algemeen een positiever beeld van exploitanten dan ouderen (35+).
- In niet stedelijke gebieden is het beeld negatiever dan in stedelijke gebieden.

Imago branche

- Hoog opgeleiden hebben een negatiever beeld over de branche.
- Mannen vinden het meer een normale branche dan vrouwen.
- Mannen vinden het meer een acceptabele bedrijfstak dan vrouwen.

We hebben ook nog onderzocht of de zichtbaarheid van prostitutie in de woonplaats invloed heeft op de beeldvorming, maar dat blijkt niet het geval te zijn. De perceptie van criminaliteit van exploitanten en branche en ‘zieligheid’ van de prostituees verschilt niet naar zichtbaarheid van de prostitutie in de woonplaats.

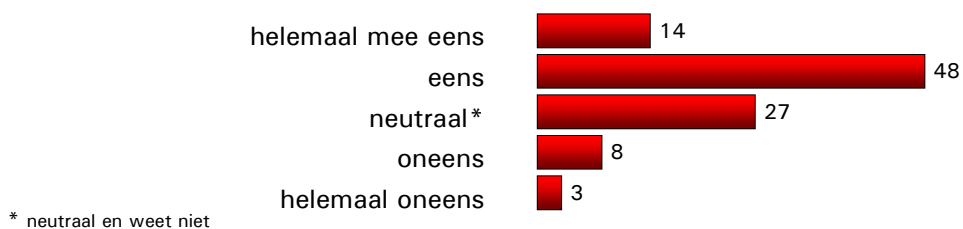
4. HOUDING TEN AANZIEN VAN HET BELEID

Zoals in de inleiding is beschreven staan twee onderzoeksvragen centraal in het voorliggende onderzoek. Allereerst de meting van de beeldvorming, die in de voorgaande hoofdstukken is behandeld en daarnaast inzicht in de vraag: "Wat vindt men van het prostitutiebeleid, dat heeft geleid tot het opheffen van het algemene bordeelverbod?" Deze laatste onderzoeksvraag zal in dit hoofdstuk aan de orde komen.

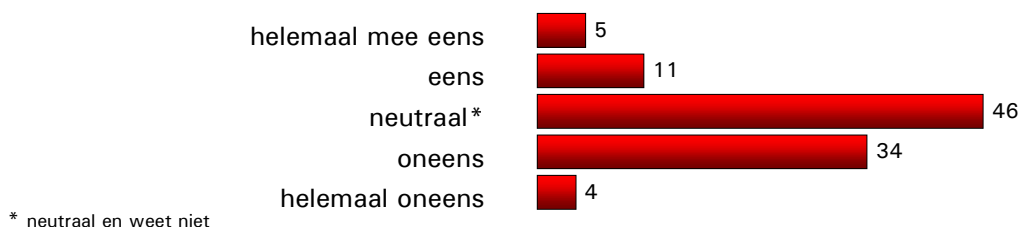
Acht beweringen over het beleid zijn geformuleerd en er is gevraagd aan de respondenten in hoeverre zij het met deze beweringen eens of oneens zijn.

4.1 De rol van de overheid

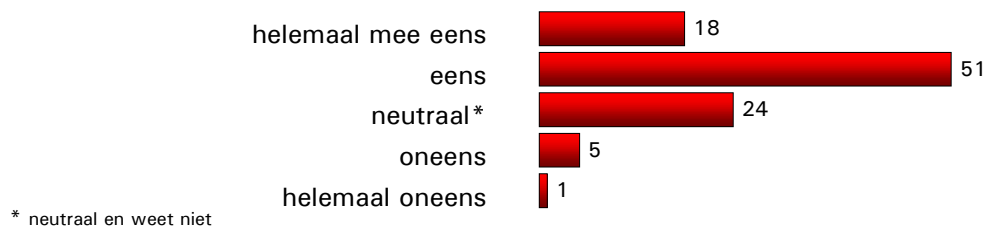
"De overheid moet er alles aan doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken."

"De overheid besteedt te veel aandacht aan de prostitutiebranche en kan zich veel beter met andere zaken bezig houden."

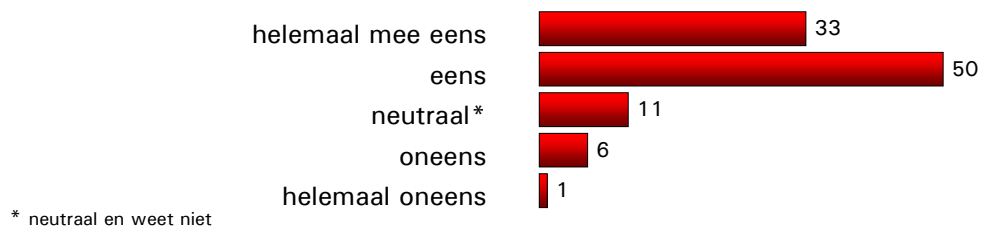
“De overheid moet er alles aan doen om de positie van prostituees te verbeteren.”

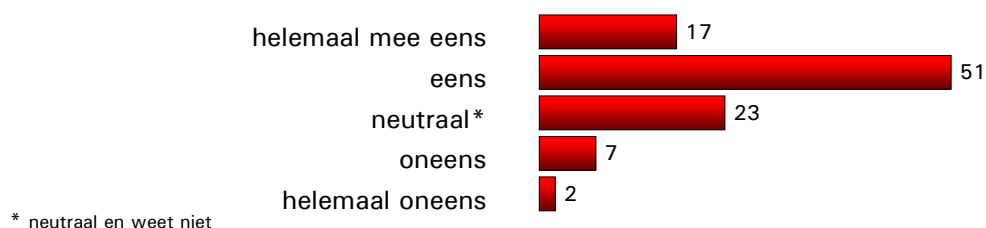
Ongeveer tweederde van de bevolking steunt het beleid om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken en de positie van prostituees te verbeteren. Of de overheid te veel of te weinig aandacht aan deze problematiek besteedt weet men eigenlijk niet zo goed, men neemt op dit punt een neutraal standpunt in.

4.2 Gelijke rechten en plichten

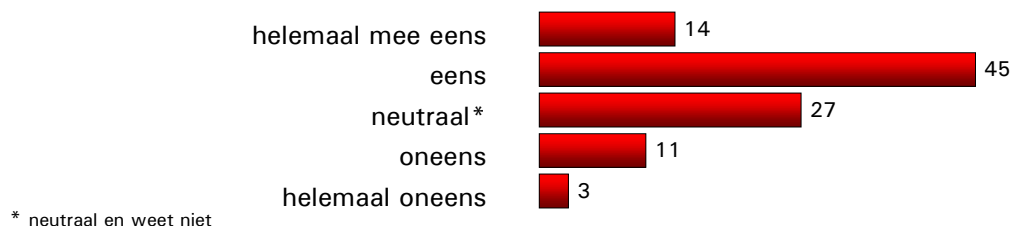
“Iemand die in de prostitutie werkt moet dezelfde rechten en plichten hebben als alle andere werkzamen.”

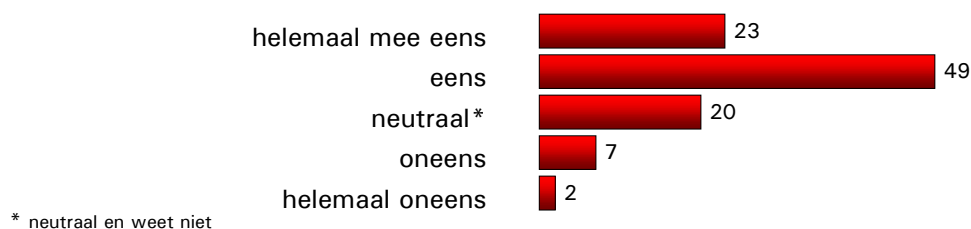
“Prostituees en exploitanten moeten gewoon een hypotheek kunnen krijgen voor hun bedrijfspand.”

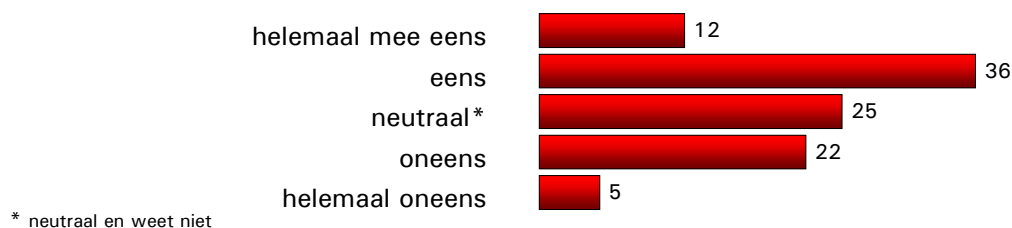
“Prostituees en exploitanten hebben net als andere Nederlanders recht op sociale uitkeringen.”

“Prostituees en exploitanten moeten tegen dezelfde voorwaarden verzekeringen kunnen afsluiten die ieder ander kan afsluiten.”

“Prostitutie is een bedrijfstak zoals veel andere bedrijfstakken.”

Ook ongeveer tweederde stemt in met de doelen die achter de wetswijziging liggen. Voor gelijke rechten bij hypotheek is 68%, bij sociale uitkeringen 59% en bij verzekeringen 72%, het gemiddelde over deze drie onderwerpen ligt op ongeveer tweederde instemming.

Op een hoger abstractieniveau (gelijke rechten en plichten in het algemeen) ligt het instemmingsniveau nog iets hoger namelijk op ongeveer 80%.

Op basis van de resultaten die in par. 4.1 en 4.2 zijn gepresenteerd kunnen wij concluderen dat de meerderheid van de bevolking instemt met het beleid. De instemming is nog het minst als het om het gelijke recht op sociale uitkeringen gaat.

4.3 Wie steunen het beleid?

Welke groepen steunen het overheidsbeleid ten aanzien van prostitutie en welke groepen zijn als tegenstander te beschouwen? Om hierin inzicht te verkrijgen hebben wij één bewering uit par. 4.1 geselecteerd: “De overheid moet er alles aan doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken”, en uit par. 4.2: “Iemand die in de prostitutie werkt moet dezelfde rechten en plichten hebben als alle andere werkzamen”.

Met deze twee beweringen krijgen we inzicht in: de gewenste rol van de overheid op dit terrein en de algemene houding ten aanzien van gelijke rechten.

Deze beweringen zijn uitgesplitst naar drie typen kenmerken:

- socio-demografische zoals leeftijd, geslacht, opleiding, stedelijkheid
- zichtbaarheid van de prostitutie in de woonplaats (is er in uw woonplaats raamprostitutie/ seksclubs, bordelen/tippelzone)
- het imago dat men heeft van prostituees, exploitanten en de branche.

Allereerst geven wij de uitsplitsing van de twee geselecteerde beweringen naar socio-demografische achtergronden (weergegeven is per segment hoeveel procent het (helemaal) eens is met de bewering).

	overheid alles aan doen	dezelfde rechten
	eens	eens
<i>geslacht</i>	%	%
• man	66 ^{*)}	86
• vrouw	57	80
<i>leeftijd</i>		
• 18 – 34 jaar	53	84
• 35 – 54 jaar	68	83
• 55 +	61	81
<i>opleiding</i>		
• lager	62	83
• middelbaar	62	80
• hoger	62	88
<i>naar stedelijkheid</i>		
• sterk	62	85
• matig	62	82

^{*)} leesvoorbeeld: 66% van de mannen is het (helemaal) eens met de bewering: 'de overheid moet er alles aan doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken'.

De verschillen zijn niet significant. Kortom: socio-demografische kenmerken bieden geen verklaring voor een verschil in houding ten aanzien van het beleid.

Een volgende mogelijke verklaring zou het verschil in zichtbaarheid van prostitutie in de woonplaats kunnen zijn.

	overheid alles aan doen	dezelfde rechten
	eens	eens
<i>naar zichtbaarheid</i>	%	%
• prostitutie zichtbaar	62 ^{*)}	86
• niet zichtbaar	61	80

^{*)} leesvoorbeeld: 62% van degenen die wonen in een plaats waar prostitutie zichtbaar is zijn het met deze bewering (helemaal) eens.

Ook op dit punt blijkt geen verschil. De houding ten aanzien van het prostitutiebeleid wordt niet bepaald door de zichtbaarheid. Als we naar de specifieke rechten en plichten kijken, blijkt dat respondenten die wonen in een plaats waar prostitutie zichtbaar is wat meer voor specifieke gelijke rechten zijn.

	recht op hypotheek	recht op sociale uitkeringen	recht op verzekeringen
<i>naar zichtbaarheid</i>	%	%	%
• prostitutie zichtbaar	75	61	75
• niet zichtbaar	64	58	69

Een derde verklaring is het imago. In hoeverre beïnvloedt het imago de houding ten aanzien van het beleid? Deze invloed blijkt groot, zoals onderstaande tabel illustreert.

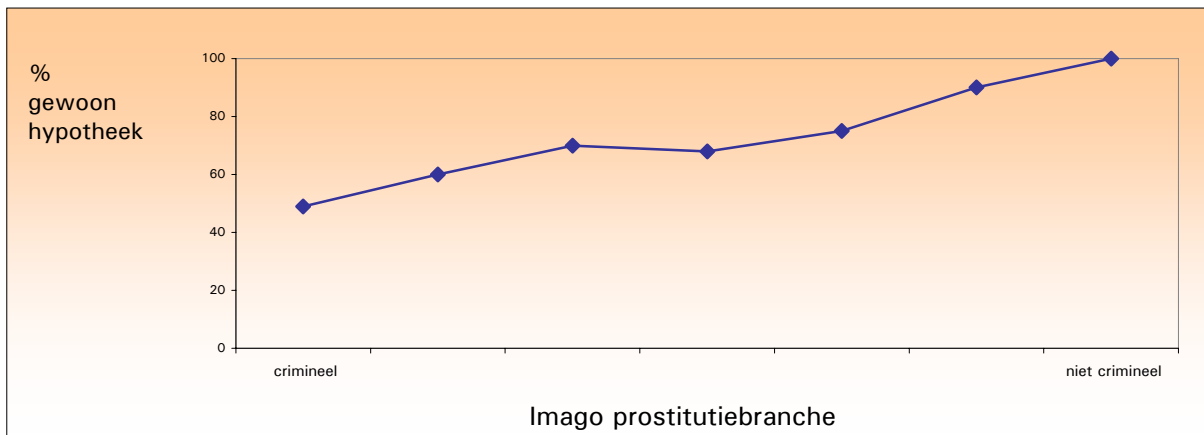
	overheid alles aan doen	dezelfde rechten
	eens	eens
<i>naar imago prostituees</i>	%	%
• zeer crimineel (code 1, 2)	43 ^{*)}	54
• crimineel (code 3)	53	80
• neutraal (code 4)	47	78
• niet crimineel (code 5, 6, 7)	73	89
<i>naar imago exploitanten</i>		
• zeer crimineel	40	65
• crimineel	64	86
• neutraal	65	83
• niet crimineel	68	89
<i>naar imago branche</i>		
• zeer crimineel	42	57
• crimineel	60	83
• neutraal	63	80
• niet crimineel	72	97

^{*)} leesvoorbeeld: van degenen die prostituees zeer crimineel vinden is 43% het (helemaal) eens met de bewering: 'de overheid moet er alles aan doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken'.

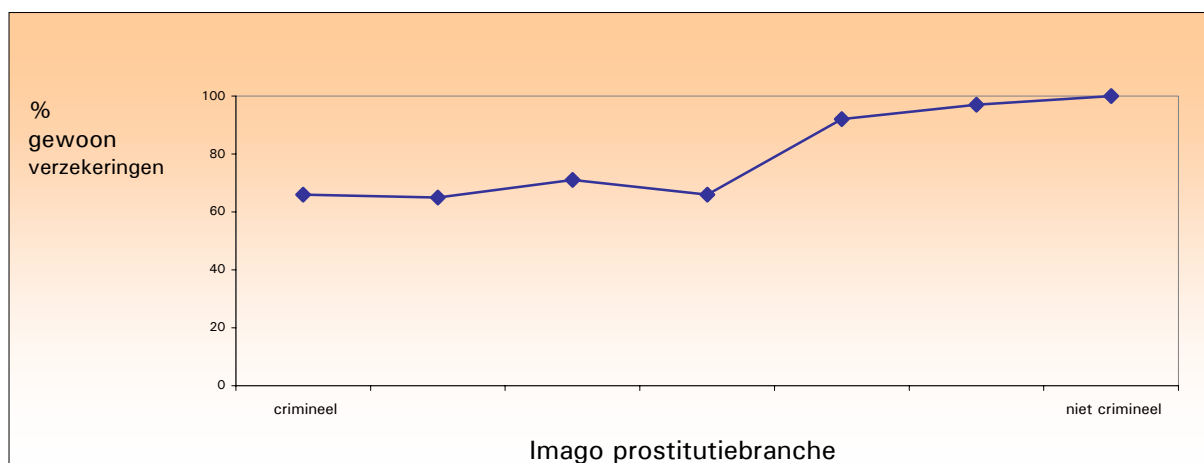
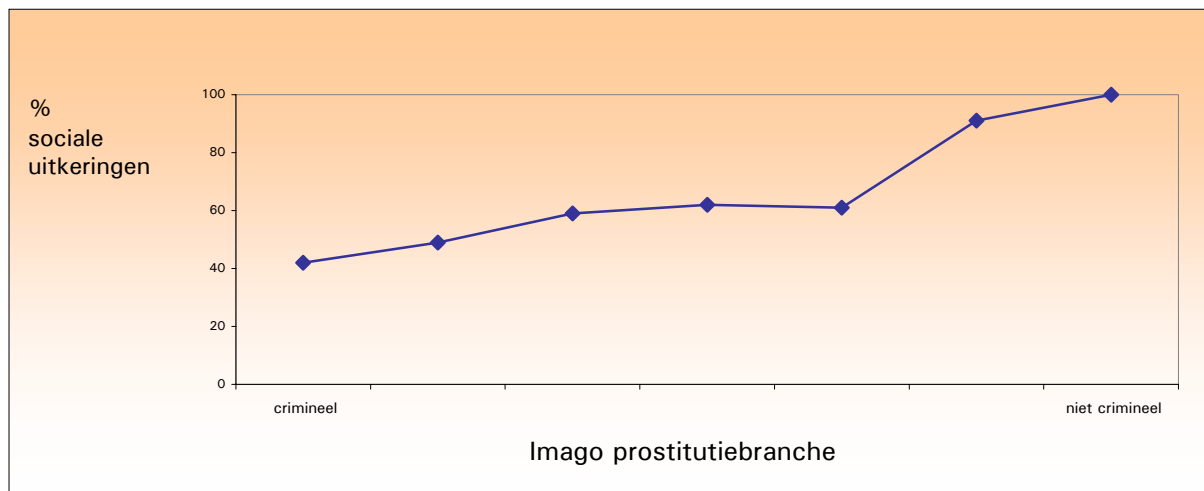
Imago en houding ten aanzien van het beleid blijken zeer sterk samen te hangen. Hoe negatiever het imago des te minder vindt men dat de overheid er alles aan moet doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken en des te minder vindt men dat iemand die in de prostitutie werkt dezelfde rechten en plichten moet hebben als alle andere werkzamen. Vooral het imago van de prostitutiebranche als geheel is bepalend. Van degenen die de branche sterk met criminaliteit associëren is iets meer dan de helft voor gelijke rechten en plichten en van degenen die de branche niet zo erg met criminaliteit verbinden is vrijwel 100% voor gelijke rechten en plichten.

Deze bevinding impliceert dat imagoverbetering van de branche ook meer steun voor het overheidsbeleid zal genereren. Imago en houding ten aanzien van het beleid zijn sterk aan elkaar gerelateerd.

We laten ten slotte in drie grafieken de relatie tussen het beeld dat men van de branche heeft en de houding ten aanzien van specifieke rechten zien. Deze relaties blijken zeer sterk.

leesvoorbeeld: van degenen die de prostitutiebranche zeer crimineel vinden is 49% van mening dat prostituees en exploitanten gewoon een hypotheek moeten kunnen krijgen voor hun bedrijfspand. Van degenen die de branche niet crimineel vinden is 100% dat van mening.

5. WELWILLENDHEID EN TOLERANTIE

Een belangrijke verklaring voor zowel de beeldvorming als de houding ten aanzien van het prostitutiebeleid is de welwillendheid waarmee men tegenover de prostitutie staat. Om hierin inzicht te verkrijgen zijn verschillende vragen gesteld.

5.1 Welwillendheid als houding

De welwillendheid is zowel uit retrospectief als prospectief standpunt bekeken.

“Als u twee jaar terugkijkt, vindt u dan dat u nu meer welwillend, gelijk of minder welwillend ten aanzien van de prostitutiebranche staat?”

“Als u twee jaar vooruitkijkt. Denkt u dan meer welwillend, gelijk of minder welwillend ten aanzien van de prostitutiebranche te staan?”

De wetswijziging en de gevolgen daarvan hebben geen invloed gehad op de welwillendheid en tolerantie van de Nederlander ten opzichte van de prostitutiebranche.

“Als u uzelf vergelijkt met andere mensen in uw omgeving, vindt u dan dat u meer welwillend, gelijk of minder welwillend ten aanzien van de prostitutiebranche staat?”

In onderstaande tabel geven wij weer hoeveel procent in de verschillende socio-demografische segmenten zich meer welwillend t.a.v. de prostitutiebranche vindt staan vergeleken met andere mensen.

	ik meer welwillend
<i>geslacht</i>	%
• man	29 ^{*)}
• vrouw	19
<i>leeftijd</i>	
• 18 – 34 jaar	24
• 35 – 54 jaar	30
• 55 +	17
<i>opleiding</i>	
• lager	22
• middelbaar	26
• hoger	24
<i>naar stedelijkheid</i>	
• sterk	24
• matig	24

^{*)}leesvoorbeeld: 29% van de mannen vindt zich meer welwillend t.a.v. de prostitutiebranche staan vergeleken met andere mensen.

Mannen blijken zich iets meer welwillend te vinden, ouderen (55 +) blijken zich minder welwillend te vinden.

5.2 Welwillendheid als gedrag

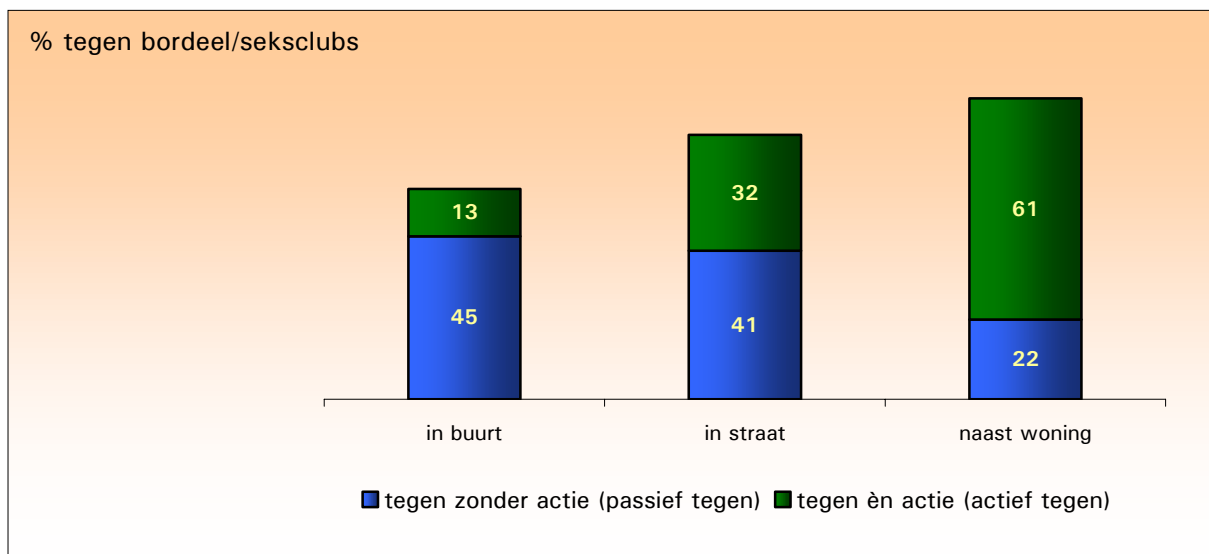
De welwillendheid is ook gemeten met behulp van een aantal vragen die dichter bij het gedrag liggen. Geïnspireerd door 'social distance' schalen hebben wij de volgende vragen geformuleerd:

“Als er een bordeel/seksclub bij u in de buurt zou komen, wat is dan op u van toepassing?

- ik zou er erg tegen zijn en actie tegen gaan voeren
- ik zou er tegen zijn, maar niet veel aan doen
- zou me niet veel uitmaken
- ik zou er voor zijn.

En een bordeel/seksclub bij u in de straat, hoe zou u daartegenover staan?

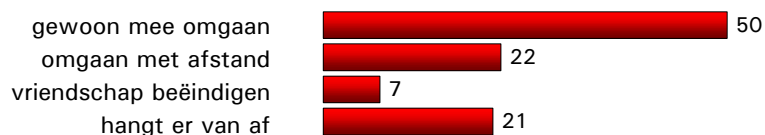
En een bordeel/seksclub naast uw woning?”

Er is weinig welwillendheid ten aanzien van de vestiging van een bordeel/seksclub in de eigen buurt/straat.

Een respondent licht zijn antwoord als volgt toe: "Bij de vraag of ik problemen heb tegen een bordeel naast mijn huis ga ik van mijn huidige situatie uit en dat is een nogal gehorige duplexwoning, ik denk dat als ik een vrijstaand huis heb dat me het niet uit zou maken of er een bordeel naast staat of niet."

"En als u zou weten dat een vriend of vriendin in de prostitutie zou gaan werken, wat zou u dan doen?"

Bij deze vraag toont men meer welwillendheid dan bij de vragen over de vestiging van een bordeel. Voor de verklaring moeten we de resultaten van het imagogedeelte in gedachten roepen.

Men staat veel positiever tegenover prostituees dan tegenover de branche als geheel. Vandaar dat men zou blijven omgaan met iemand die prostituee is, maar geen vestigingen in de buurt wil omdat deze weer verbonden is met de branche als geheel.

6. SAMENVATTING EN CONCLUSIE

In het kader van de wetwijziging waarbij het algemeen bordeelverbod is opgeheven heeft de overheid besloten verschillende onderzoeken te laten uitvoeren. Eén van de deelonderzoeken is een onderzoek onder de Nederlandse bevolking. De twee centrale onderzoeksvragen zijn:

- Hoe is de beeldvorming over prostituees, en de prostitutiebranche bij de Nederlandse bevolking?
- Wat vindt men van het prostitutiebeleid, dat heeft geleid tot het opheffen van het algemeen bordeelverbod?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden heeft Veldkamp een onderzoek uitgevoerd onder 500 Nederlanders. De steekproef is representatief voor de bevolking van 18 jaar en ouder. Het veldwerk is eind januari/begin februari 2002 verricht.

Iets meer dan de helft van de bevolking heeft van de wetwijziging gehoord. De dagbladen zijn de meest genoemde informatiebron. Het is zeker geen dagelijks gespreksonderwerp, want op de vraag: "Heeft u wel eens met andere mensen gepraat over de wetwijzigingen die de prostitutiebranche betreffen?", antwoordt slechts 9% 'ja'. Kortom: het onderwerp is zeker geen 'top-of-mind issue', maar men heeft er wel van gehoord.

Een meerderheid heeft wel gehoord van de wetwijziging, maar men geeft aan er weinig van te weten. Dat blijkt uit de antwoorden op de volgende vraag: "Heeft u het gevoel dat u van de wetwijziging veel of weinig weet?" Slechts 2% geeft aan er voor zijn/haar gevoel veel van te weten. Er blijkt dus weinig gedetailleerde kennis aanwezig. Maar toch blijkt men een inschatting van de doelen van de wetwijziging te kunnen maken. De Nederlander ziet de wetwijziging vooral als een middel om criminaliteit en illegale handelingen tegen te gaan en pas in de tweede plaats als een middel om de positie van de prostituees te beschermen en de exploitatie beter te reguleren. Uit ander onderzoek weten we dat Nederlanders criminaliteit en veiligheid een 'top-issue' vinden, en van mening zijn dat de overheid hieraan veel moet doen. Vanuit deze associatie redeneren zij waarschijnlijk als volgt:

- er is veel criminaliteit en onveiligheid
- daar gaat de overheid wat aan doen
- een wetwijziging rond prostitutie zal wel één van de maatregelen zijn
- het voornaamste doel van de wetwijziging is minder criminaliteit.

Het verminderen van criminaliteit wordt dus veel meer met de wetwijziging verbonden dan positieverbetering, gelijke rechten etc.

Het imago van prostituees, exploitanten en de prostitutiebranche is gemeten op een aantal aspecten.

De Nederlander denkt dat prostituees vooral uit het buitenland afkomstig zijn en hier illegaal verblijven. Men vindt dat zij zeker niet tot de categorie 'slechte vrouwen' behoren, dezelfde rechten en plichten moeten hebben als andere vrouwen, en niet crimineel zijn. Zij hebben het in de ogen van de gemiddelde Nederlander niet gemakkelijk, hebben een slecht leven en doen zwaar werk. In de maatschappij hebben zij een nuttige functie. Als we het in één term zouden willen samenvatten hebben zij een 'zieligheid'-imago of anders geformuleerd 'slachtoffer'-imago, of 'underdog-imago'.

De Nederlander heeft een veel negatiever beeld over de exploitant dan over de prostituee. Exploitanten zijn in hun ogen crimineel, doen illegale dingen, zijn onbetrouwbare werkgevers, onredelijk en maken misbruik van anderen. Het totaalbeeld van de exploitant is zeer negatief. Het imago van de bedrijfstak als geheel is duidelijk het meest beïnvloed door het negatieve beeld van de exploitanten. De bedrijfstak als geheel wordt daardoor geassocieerd met criminaliteit, illegale activiteiten, onderwereld, vrouwenhandelaren.

Toch vindt de Nederlander deze bedrijfstak ondanks alle negatieve associaties wel een acceptabele bedrijfstak. Dat valt te verklaren uit het feit dat men de prostituees een nuttige functie in de maatschappij vindt vervullen. Men is in lijn hiermee van mening dat de prostitutiebranche zelf meer z'n best moet doen om het imago te verbeteren. Ongeveer driekwart van de Nederlanders vindt dat de bedrijfstak zelf meer aan zijn imago zou moeten doen.

Uitsplitsing naar socio-demografische achtergronden geeft een aantal opvallende verschillen te zien. Vrouwen hebben meer dan mannen het beeld dat prostituees een slecht leven hebben en zwaar werk doen. Mannen vinden het meer een normale branche en zijn wel meer van mening dan vrouwen dat het een acceptabele bedrijfstak is en dat prostituees een nuttige functie in de maatschappij hebben. In niet stedelijke gebieden is het beeld over het algemeen negatiever dan in stedelijke gebieden. De jongste groep (18-34) heeft een positiever beeld van de exploitanten dan de ouderen, die de exploitanten meer met de onderwereld associëren.

Ongeveer tweederde van de bevolking steunt het beleid om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken en de positie van prostituees te verbeteren. Of de overheid te veel of te weinig aandacht aan deze problematiek besteedt weet men eigenlijk niet zo goed, men neemt op dit punt een neutraal standpunt in. Ook ongeveer tweederde stemt in met het onderliggende doel 'gelijke rechten, gelijke plichten'. Voor gelijke rechten bij hypotheek is 68%, bij sociale uitkeringen 59% en bij verzekeringen 72%, het gemiddelde over deze drie onderwerpen ligt op ongeveer tweederde instemming.

De instemming is nog het minst als het om het gelijke recht op sociale uitkeringen gaat.

Wat bepaalt nu de houding ten aanzien van het beleid? Socio-demografische achtergronden en zichtbaarheid van de prostitutie in de woonplaats blijken geen aanknopingspunten te bieden. De verschillen zijn gering. Wel blijkt er een zeer sterk verband tussen het imago en de houding ten aanzien van het beleid. Hoe negatiever het imago des te minder vindt men dat de overheid er alles aan moet doen om van de prostitutie een normale bedrijfstak te maken en des te minder vindt men dat iemand die in de prostitutie werkt dezelfde rechten en plichten moet hebben als alle andere werkhouders.

Vooral het imago van de prostitutiebranche als geheel is bepalend. Van degenen die de branche sterk met criminaliteit associëren is iets meer dan de helft voor gelijke rechten en plichten en van degenen die de branche niet zo erg met criminaliteit verbinden is vrijwel 100% voor gelijke rechten en plichten.

Deze bevinding impliceert dat imagoverbetering van de branche ook meer steun voor het overheidsbeleid zal genereren. Imago en houding ten aanzien van het beleid zijn sterk aan elkaar gerelateerd. Wil het beleid in de ogen van de Nederlander succesvol zijn dan is een imagoverbetering onontbeerlijk.

En misschien moeten we eerder spreken van een 'imago-aardverschuiving' dan van een imagoverbetering.

De wetswijziging heeft weinig invloed op de welwillendheid en tolerantie ten opzichte van de prostitutiebranche. Maar ook hier maakt men onderscheid tussen de prostitutie en de branche als geheel. Met iemand die prostituee is blijft men gewoon omgaan, maar een bordeel/seksclub in buurt of straat wil men niet.

Samenvattend: men associeert de prostitutiebranche met criminaliteit en daardoor denkt men dat de wetswijziging primair gericht is op het bestrijden van criminele en illegale zaken. In voorlichting over de wetswijziging zou meer naar voren gebracht moeten worden dat positieverbetering van prostituees minstens zo belangrijk is als het bestrijden van criminaliteit. Meer zou moeten worden overgebracht dat de insteek vooral positief is en niet zozeer negatief. De voedingsbodem voor deze boodschap is aanwezig omdat blijkt dat de Nederlander weliswaar een onvolledig beeld van de prostituee heeft (illegaal verblijvend, buitenlands) maar zeker geen slecht beeld. Eerder een beeld van een slachtoffer dan van een 'slecht' persoon. Het imago van de branche als geheel is wel zeer negatief en behoeft een grondige verbetering, als het ware een 'imago-aardverschuiving'.